

Hei, me kehitetään!

MERKINTÖJÄ

Kimmo Pietinen kimmo.pietinen@hs.fi
Kirjoittaja on HS:n toimituspäällikkö.

Meillä on vihdoinkin hallitusohjelma! Luetaanpa se! Jokaisen yhteisten asioiden hoitamisesta kiinnostuneen kansalaisen pitäisi.

Tässä otteita viikonlopun lukuhetkestäni:

Suomea kehitetään, koko maata kehitetään, paikallisia toimintamalleja kehitetään, oikeuksien toteutumista kehitetään, säädoskieltä kehitetään, seurantarjestelmää kehitetään, ohjausjärjestelmää tehostetaan ja toimintaa kehitetään, toimintaedellytyksiä kehitetään, suunnitelmia kehitetään.

Myös tukijärjestelmiä kehitetään, ennakointijärjestelmiä kehitetään, toimintamalleja kehitetään, kehitetään seurantaa eri toimialojen tehokkuudelle, yhteistyötä kehitetään, hallintoa kehitetään, hyvän hallinnon periaatteita kehitetään, hallinnointia ja ohjausmalleja kehitetään sekä kehitetään mittarit, joilla tavoitteiden toteutumista eri hallinnonaloilla seurataan.

Palveluja kehitetään ja kohdennetaan, palvelujen valvonnan keinoja ja resursseja kehitetään, palveluiden kustannusten ja laadun vertailua sekä läpinäkyvyyttä kehitetään, neuvottelumenettelyä kehitetään. Joissakin tapauksissa myös kehitetään määrätietoisesti, palveluita kehitetään asiakaslähtöisesti tai kehittämisenä kiinnitetään erityistä huomiota.

KYLLÄ, nämä on poimittu suoraan tekstistä. Sanoja on vähän poistettu, eivätkä esimerkit tietenkään ole kokonaisuuksia virkkeitä.

Mutta silti.

Kehitetään-sana esiintyy 89-sivuisessa ohjelmapaperissa kaikkiaan 116 kertaa. Se on selvästi ollut kirjoittajajoukon suosikkiverbi. Sen lisäksi aktiivimuotoa kehitetään toistuu 13 kertaa ja kehittäminen 31 kertaa.

Mitä muita verbejä tekstissä käytetään? Selvitetään (99 kertaa), edistetään (86), vahvistetaan (76), turvataan (60), lisätään (59), parannetaan (56), jatketaan (56), arvioidaan (40), varmistetaan (38), tehostetaan (34), huolehditaan (27), tuetaan (26), säilytetään (23), pyritään (21), selkeytetään (14) ja seurataan (11).

Selvästi uuttakin lupaavia verbejä – eli teonsanoja – on käytetty: uudistetaan (48), tehdään (38), toteutetaan (30), laaditaan (29), käynnistetään (26), luodaan (23). Jotain myös säilytetään (23) tai peräti vähennetään (15).

Jotkin termit ovat ilmeisesti valtionhallinnon kielenhuollon epäsuosiossa: tällä vaalikaudella kannustetaan (7), sovitetaan (6), panostetaan (5), vauhditetaan (2) ja koordinoidaan (1) hyvin vähän. Sana koordinaatio esiintyy kuitenkin 12 kertaa. Joitain asioita ei tehdä ollenkaan: suunnitellaan ja lopetetaan eivät esiinny ohjelmassa lainkaan.

ENTÄ SITTEEN?

Ensinnäkin: verbit ovat järjestään passiivimuodossa. Tekemisillä ei ole aktiivista subjektia, toimijaa. Vastuu asiasta ei siis ole erityisesti kenenkään. Se putoaa johonkin väliin.

Toiseksi: verbit ovat hajuttomia ja mauttomia. Asia on haluttu sisällyttää ohjelmaan mutta ei ole kyetty päättämään tai sopimaan, mitä sille tarkkaan ottaen tehdään.

Poliittiset ristiriidat on haudattu epämääräiseen kielenkäyttöön.

Poliittiset ristiriidat on siis haudattu epämääräiseen kielenkäyttöön.

Vielä muutama esimerkki siitä, mitä hallitus aikoo tehdä, kun se lupaa, että tehdään (38). Ohjelman mukaan nelivuotiskaudella tehdään ainakin tarkastelu, kokonaisarvio, johtopäätökset, suunnitelmat, arvio, suunnittelupäätös, ulkopuolinen arviointi, selvitys ja joissain tapauksissa kokonais selvitys. Ei kovin konkreettista tämäkään.

Arviointia on myös käytetty mielellään ratkaisuna kysymyksiin, joista ei ole ollut yksimielisyyttä.

Niinpä tulevan hallituksen toimesta arvioidaan muun muassa mahdollisuuksia, toimivuutta, hankkeita, tarkoituksenmukaisuutta, tarpeellisuutta, kehittämistarpeita, kohdentamista, toimenpiteiden vaikuttavuutta, lainsäädännön uudistamistarpeita, kokeilujen tuloksia, hallituksen asettamien tavoitteiden toteutumista, toimivuutta, rakennetta, uudistusten vaikutuksia ja nykyjärjestelmän puutteita.

PALJON myös huomioidaan (17) tai tehdään huomioiden (17). Monessa kohtaa otetaan tai joku ottaa huomioon (22), ja monia asioita tehdään ottaen huomioon (13). Ehkäisy tai ennaltaehkäisy (26) ovat usein politiikan tavoitteina. Asioiden siirtäminen erilaisiin työryhmiin (28) on edelleen keinovalikoimassa.

On ohjelmassa politiikkaakin: selkeitä ja selvästi muotoiltuja päätöksiä ja uudistuksia.

Valtaosa 89 liuskasta on silti kuin kokoelma eri ministeriöiden toimintasuunnitelmia, ikkunattomissa kokoushuoneissa kehittämispalaverissa jyytetyjä ilottomia hankesuunnitteluraportteja. Ne olisi voinut jättää ohjelmapaperista pois. Lopputulos olisi ollut paljon elegantimpi. Nyt se on hallinnon kieltä, ei poliittista retoriikkaa.

Kieli on vallankäytön väline. Hallitusohjelmassa se valta on annettu virkamiehille ja lobbareille.